

5.1-I. Förklaring av bruttolistan med konsekvensposter

Användaren gör i Excelprogrammet en inledande bruttoidentifiering av projektets konsekvenser. I den bruttolista med möjliga konsekvensposter som finns i Excelprogrammet markeras om projektalternativet medför en liten nytta, stor nytta, liten kostnad, stor kostnad eller ingen påverkan. Om en konsekvenspost kan anses vara stor eller liten skiljer från fall till fall beroende på åtgärd och platsspecifika förutsättningar, men även på storleken på övriga konsekvenser av åtgärden. En damnutrivning har t.ex. större påverkan på kraftproduktionen än en fiskväg (givet två liknande kraftverk), men kostnaden av kraftproduktionsförlusten är antagligen en stor kostnad av åtgärden jämfört med andra kostnader även i fallet med fisktrappan. En åtgärd som förändrar vattenföringen i en älv innebär större konsekvenser om många bor vid och nyttjar älven än om få nyttjar den (allt annat lika) osv. Detta är endast till för att hjälpa användaren att fundera över vilka effekter som uppstår och hur dessa förhåller sig till varandra. För de konsekvensposter som inte kan monetariserats redovisas denna angivna storlek sedan i resultatrapporten. För de monetariserade anges ett nettonuvärde, som sedan kan jämföras storleksmässigt med andra konsekvenser. Storleksangivelsen kan för övrigt användas som ett redskap för att prioritera mellan vilka konsekvenser som är viktigast att värdera om något skulle förhindra användaren att göra en fullständig analys.

Denna bruttolista visar de typer av konsekvenser som troligen är de vanligaste till följd av miljöåtgärder i vattenkraftpåverkade vattendrag, såsom påverkan på ekosystemtjänster, förändrad resursåtgång och kostnader samt förändring i övriga externa effekter t.ex. utsläpp av luftföroreningar. Detta steg är till för att fånga in den fulla bredden av projektets konsekvenser, och användaren behöver i detta skede inte tänka på om vissa konsekvenser egentligen uppstår endast som en följd av andra konsekvenser, därav benämningen "bruttoidentifiering". Dessa eventuella samband mellan olika konsekvenser hanterar användaren i steg 6.

Ekosystemtjänsterna är indelade enligt Naturvårdsverkets klassificeringssystem (2012) i försörjande, kulturella, reglerande och stödjande ekosystemtjänster. Indelningen är i grunden baserad på Millennium Ecosystem Assessment (MEA) och är vidare en anpassning av Europeiska miljöbyråns ansats om att skapa ett gemensamt klassificeringssystem för ekosystemtjänster, CICES (Common International Classification of Ecosystem Services). De olika kategorierna beskrivs på följande sätt:

- Försörjande (producerande) ekosystemtjänster är de varor som produceras, t.ex. mat, vatten, trä och fiber.
- Kulturella ekosystemtjänster innefattar skönhet, inspiration, rekreation och andliga värden som bidrar till vårt välbefinnande.
- Reglerande ekosystemtjänster är nyttan människor har av ekosystemfunktioner som påverkar miljöfaktorer som t.ex. klimat, översvämningar, avfallsnedbrytning och kontroll av sjukdomar samt pollinering av grödor.
- Stödjande ekosystemtjänster är grundläggande funktioner i ekosystemen som är en förutsättning för alla de andra ekosystemtjänsterna, bl.a. jordmånsbildning, fotosyntes och biokemiska kretslopp.

De stödjande ekosystemtjänsterna har i vissa klassificeringssystem (bl.a. CICES) uteslutits med motiveringen att de ekosystemtjänster som tagits med endast avser de varor eller tjänster som är till direkt nytta för människor. De stödjande tjänsterna behandlas istället som underliggande strukturer, processer och funktioner som karaktäriserar ekosystem. I de flesta kategoriseringar benämns inte heller biologisk mångfald som en ekosystemtjänst. Anledningen till det är att biologisk mångfald i sig

ses som en förutsättning för andra ekosystemtjänster. Väljer användaren att ändå inkludera biologisk mångfald i listan med konsekvensposter bör det motiveras.

I tabellen är det även möjligt för användaren att lägga till egna övriga konsekvensposter.

Dönjestudien. De effekter i form av nyttor som beskrevs i betalningsviljestudien var ett gynnat ekosystem för fisk, insekter, snäckor mm, mer fångstbar fisk samt en vackrare landskapsbild och ljudet av rinnande vatten. På kostnadssidan är effekterna minskad intäkt från elproduktion och skador på miljö och hälsa från utsläpp av den elproduktion som skulle ersätta vattenkraftproducerad el.

Referenser

Naturvårdsverket, 2012. Sammanställd information om ekosystemtjänster. NV-00841-12.

Naturvårdsverket, 2015. Guide för värdering av ekosystemtjänster. Rapport 6690, Naturvårdsverket, Stockholm.